

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

At overbevise de vantro

Sherlock Holmes og deduktionens kunst

Jensen, Thessa

Published in:
Sherlockiana

Publication date:
2013

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Jensen, T. (2013). At overbevise de vantro: Sherlock Holmes og deduktionens kunst. *Sherlockiana*, 58(4), 43-44.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Sherlockiana

MEDDELELSER FRA
SHERLOCK HOLMES KLUBBEN I DANMARK
THE DANISH BAKER STREET IRREGULARS

Nr. 4, 2013 * 58. Aargang

"I hear of Sherlock everywhere"

Holmes: "I amused myself by visiting Lhasa and spending some days with the head Llama. You may have heard of the remarkable explorations of a Norwegian named Sigerson." (*The Empty House*)

Aarsmøde og generalforsamling

Notér lørdag d. 4. januar 2014 kl. 17.30 i kalenderen. Tidligere end sædvanlig for at undgå at blive lempet ud af klublokalet inden vi er parate.

Og glæd dig: Den traditionelle sammenkomst afholdes denne gang i lokaler, der for nogle vil være en glad tur hen ad Memory Lane. Man vil huske det hyggelige lokale på første sal i Nikolaj Kirke, og det er netop her, vi skal være igen. Restauranten har skiftet ejer nogle gange siden vi var der i 90'erne; i dag hedder spisestedet kort og godt MAVEN. Køkkenchefen har sammensat følgende menu til os:

Forret: Gravadt krondyr med syltet skorzonnerrod, tørrede blåbær & 63° æg
Hovedret: Confiteret gris med varianter af kål, tyttebær og pastinakcreme
Sødt til kaffen: Hjemmelavet is

Pris: 350 kr.

Se også restaurantens hjemmeside her:

<http://restaurantmaven.dk>

Adressen er Nikolaj Plads 10, 1067 Kbh. K - blot et stenkast fra Kgs. Nytorv med bus og metro.

Tilmelding (som er bindende) til Mia Stampe Lagergaard senest d. 28. december 2013

på tlf/sms: 26 19 52 21

eller mail: stackhurst@gmail.com

Aftenens program er ikke endeligt på plads, men der vil med sikkerhed være en generalforsamling, hvor der skal besluttes udskiftninger i bestyrelsen, da Alvin Andersen efter mange års tro tjeneste som skatmester har besluttet at overdrage nøglen til en anden. Senere vil vores yngste svenske medlem, Mattias Boström, causere over emnet "Från Holmes till Sherlock". Og formodentlig vil deltagerne kunne forlyste sig med en quiz. I så fald vil det ikke være af vejen at genopfriske kendskabet til de 18 conaniske tekster som ikke blev filmatiseret med Jeremy Brett.

Fra præsidentens bord

Sherlock Holmes Klubbens mangeårige præsident Henry Lauritzen havde et valgsprog der lød:

"Jeg har intet imod forandringer, når bare de ikke medfører noget nyt." Denne ånd forsøger vi at lade leve videre i Klubben. Derfor vil deltagerne i Aarsmødet til januar opleve to små forandringer, hvoraf ingen dog er nye. Det var været en tradition i Klubben at synge "Aunt Clara" ved møderne - en tradition der er blevet forbigået nogle år grundet tidspres og glemsel i kampens hede. Men vicepræsident og redaktør Svend Ranild begik for år tilbage en smuk oversættelse af sangen, som fortjener at synges, så det vil vi gøre. Teksten er at finde i dette nummer af *Sherlockiana*. Oprindelig var det Baker Street Irregular James Montgomery, der begyndte at synge sangen ved møder i *The Baker Street Irregulars* i New York i 1950'erne. Her blev det hurtigt en tradition, som lever den dag i dag.

Ved Aarsmødet vil Michael Skov Lambek oplæse Musgrave Ritualen på den måde, at Michael stiller spørgsmålene, og resten af selskabet svarer. Ligesom "Tante Clara" er rituallet også at finde her i *Sherlockiana*, og for dem der ikke bryder sig om udenadslære, vil begge dele desuden findes i programmet ved Aarsmødet.

Det er med stor glæde jeg kan byde velkommen til to nye medlemmer af Sherlock Holmes Klubben - men i overensstemmelse med de ovennævnte traditioner er i hvert fald det ene medlem ikke helt nyt.

Thessa Jensen underviser til daglig på universitetet i Aalborg, og dem der deltog i årets sherlockianske galopløb på Aalborg Væddeløbsbane havde glæde af Thessas behagelige selskab. Det nye medlem har allerede udgivet flere interes-

sante skrifter, som afslører en betydelig indsigt i de sherlockianske affærer, og vi ser frem til skribentens videre studier. Thessa Jensen deltog i mødet d. 9. november i *The Cimbrian Friends of Baker Street*.

Ved Sherlock Holmes Klubbens stiftelse d. 5. december 1950 var Gunnar Berndorf tilstede og modtog medlemsnummer 9. Berndorf var i en årrække klubbens fotograf, hvorfor vi skylder ham stor tak for at dokumentere klubbens tidlige møder – især møderne med deltagelse af udenlandske gæster – for eftertiden. Tredje juledag 1960 blev foreningen *The King of Scandinavia's Own Sherlockians* stiftet, og Berndorf forlod Klubben sammen med Poul Arenfalk, Erik Hall og Kaj Engholm. Det er derfor en stor glæde, at Berndorf nu har ønsket at blive medlem af Klubben, og vi byder hjerteligt velkommen hjem.

Det nye e-*Sherlockiana* lader til at være en succes i redaktør Svend Ranilds kyndige hænder. Internettet er et værktøj, der er kommet for at blive i den sherlockianske verden. I den britiske tv-serie *Sherlock* benytter Holmes (Benedict Cumberbatch) og dr. Watson (Martin Freeman) sig ofte af smartphones og e-mails. Sherlock Holmes Klubben er også at finde på internettet. Vort medlem Christian Monggaard arbejder på en revidering af klubbens officielle hjemmeside, og det er en opgave, der er en Mycroft Holmes værdig. For at medlemmerne kan holde kontakt med hinanden har klubben desuden oprettet en blog, hvor alle medlemmer opfordres til at registrere sig som brugere – besøg www.sherlockholmesklubben.blogspot.com.

Franskmændene i *La Société Sherlock Holmes de France* er ofte på forkant med internettets anvendelse i Sherlock Holmes' tjeneste. For en del år siden etablerede de en hjemmeside, der fungerer som en liste over Sherlock Holmes foreninger i hele verden. Hver enkelt person opretter hvorefter man kan klubber, man er medhåndfuld medlemmer Sherlock Klubben har profil, men jeg vil stærkt medlemmer til at være med, så vores klub kan tegne sig flot i forhold til udlandet. Besøg www.sh-whoswho.com.

For dem der benytter det sociale medie Facebook, er Sherlock Holmes Klubben nu også at finde dér, ligesom man kan kommunikere med klubben på Twitter (@SherlockDK).

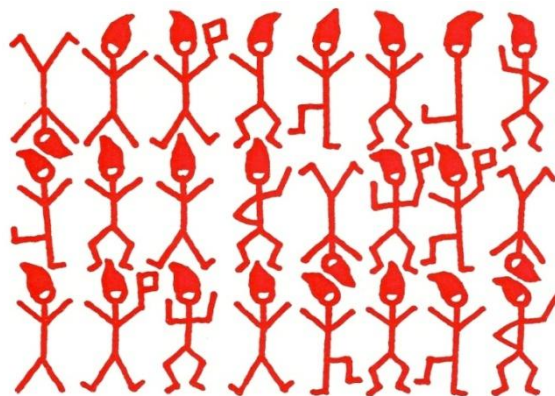

Redaktøren kort

I sidste nummer af *Sherlockiana* opfordrede jeg andre medlemmer end dem læserne plejer at støde på i bladet, til at bidrage med overkommelige indslag om f.eks. deres første møde med Sherlock Holmes, deres yndlings-skurk eller deres yndlingsklient. Med beklagelse må jeg meddele at min brevsprække ikke har sluppet den slags notitser ind på mit skrivebord. Opfordringen gælder stadig.

Heldigvis har to af Klubbens nyeste medlemmer været aktive og produktive: Thessa Jensen og Palle Schantz Lauridsen har begge bidraget *beyond the call of duty*. Og ikke mindst har Mattias Boström, som tidligere i år udgav den brillante bog *Från Holmes till Sherlock*, leveret en fremragende artikel som sporer udtrykket "Elementary, my dear Watson" tilbage til dets udspring. Et fornemt stykke forskning, som også vil blive bragt i *The Baker Street Journal*. Og endelig kan vi læse et erindringsstykke fra Niels Birger Wamberg, vort ældste æresmedlem – udnævnt i 1970.

Den gamle/glade redaktør har al mulig grund til at overbringe læserne en jublende hilsen, passende for dette sene tidspunkt på året:

Og hvad kan være mere naturligt end at forlænge jubelen ind i en rullende deklamation af Musgrave-Ritualet?

~ Whose was it?
 ~ His who is gone.
 ~ Who shall have it?
 ~ He who will come.
 ~ What was the month?
 ~ The sixth from the first.
 ~ Where was the sun?
 ~ Over the oak.
 ~ Where was the shadow?
 ~ Under the elm.
 ~ How was it stepped?
 ~ North by north and by ten,
 east by five and by five,
 south by two and by two,
 west by one and by one,
 and so under.
 ~ What shall we give for it?
 ~ All that is ours.
 ~ Why should we give it?
 ~ For the sake of the trust.

Sherlockiana

udkommer 3 gange om året
 Redaktør: Svend Ranild * sr@ranild.dk

Deadline for stof til bladet:

nr. 1: 15. februar

nr. 2/3: 15. juni

nr. 4: 15. oktober

Grundlagt i 1956 af
 A. D. Henriksen

ISSN 0902-0330

Elementary, my dear ... when?

Af Mattias Boström

"Elementary, my dear Watson" är det mest berömda citat som Sherlock Holmes aldrig sa.

I sir Arthur Conan Doyle's berättelser förekom aldrig repliken. "Elementary" använde Conan Doyle bara en handfull gånger i Holmeshistorierna, medan "my dear Watson" förekom för jättemånga. En gång, i novellen "The Crooked Man" från 1893, förekom både "elementary" och "my dear Watson". Men femtiotvå ord var inskjutna däremellan.

Istället brukar det ofta anges att repliken användes första gången i den amerikanska filmen *The Return of Sherlock Holmes* från 1929. Sherlock Holmes spelades av Clive Brook, och detta var den första ljudfilmen om detektiven. I slutscenen uttalade Brook den berömda frasen.

Andra källor pekar dock på en mycket tidigare förekomst. Enligt dessa källor var det P. G. Wodehouse som myntade begreppet. Det skedde i romanen *Psmith, Journalist* från 1915, och egentligen ännu tidigare, eftersom denna roman redan under oktober 1909 till februari 1910 hade gått som följetong i det brittiska magasinet *The Captain*.

Tidigare än så har hittills ingen förekomst av citatet bekräftats. Men sådana finns.

Några månader före första avsnittet i Wodehouses följetong hade astronomen och Harvardprofessorn Pickering påstått att man kunde sända signaler till Mars. Det rörde sig bara om att korrekt positionera speglar som skulle reflektera solljuset. "Elementär matematik", som Pickering själv uttryckte det. Eller som det kommenterades i en amerikansk tidningsnotis om saken: "Elementary, my dear Watson," as Sherlock Holmes was wont to say. 'Elementary.'" (*The Times Dispatch*, 24 augusti 1909)

Alltså var det inte P. G. Wodehouse som myntade de klassiska orden. Och knappast heller denna lokaltidning i Virginia. Tvärtom verkar repliken ha varit allmänt känd - lokaltidningens formulering tyder på det - och under de kommande åren dök den upp i en lång rad publicerade sammanhang.

The Washington Herald, 10 augusti 1910, ur en artikel om en verklig detektiv: "Mr. Holmes always insisted that his methods were simplicity run riot. His most famous deductions invariably were characterized by himself as 'elementary my dear Watson; elementary.'"

The New York Times, 30 april 1911, ur en artikel om den riktige detektiven William J. Burns: "Elementary, my dear Watson," says Sherlock Holmes. And since it's not elementary, but rather occult and esoteric, the reader is apt to feel annoyed and to think the expression pure ostentation on Sherlock's part. However it isn't. Detectives all talk that way. Doyle is realistic, after all."

Kansas City Star, 2 december 1911, ur en annan artikel om Burns: "As Sherlock Holmes himself might put it, 'Quite elementary, my dear Watson.'"

Alltid citerat med en självklarhet att detta är Sherlock Holmes mest berömda replik. Och med största säkerhet utan någon vetskap om att så inte var fallet.

Under de närmast följande åren dök repliken upp i vitt skilda sammanhang i tidskrifter som brittiska *The Sketch* (1912), amerikanska *Everybody's Magazine* (1913), amerikanska elektriktidsningen *Western Electric News* (1913) och *The Journal of the American Medical Association* (1914). Ibland användes repliken med referens till Sherlock Holmes, men alltmer förekom den helt fristående. "Elementary, my dear Watson" hade blivit ett talesätt. Det behövde inte längre handla om detektiver för att repliken skulle passa.

I amerikanska tidningen *Louisville Courier-Journal* publicerades en rolig historia i slutet av 1914:

"Does Wombat own or rent his house?"

"Rents it."

"How do you know?"

"I know all right. He scratches matches on the paint."

Detta hade förstås inget som helst med Sherlock Holmes att göra. Men likväl var rubriken för ovanstående "Elementary, Watson". Det hade nämligen med skarpsinne att göra och sådant representerades allra bäst av Sherlock Holmes' mest berömda replik. I det här fallet i en förkortad version, och med åren även i parodierade varianter. Ordet "elementary" byttes ibland ut till andra likaljudande ord för att uppnå komisk effekt. Och 2 februari 1920 skrev *The New-York Tribune* i en politisk kommentar: "That is elementary, my dear Senator". Ursprunget i Holmes-citatet är tydligt och läsaren förväntades förstå det.

Under 1920-talet är användandet mycket utbrett. Agatha Christie har inkluderat det i Tommy & Tuppence-romanen *The Secret Adversary*:

"Good morning," said Tommy amicably. "You have not used Pear's soap, I see."

Conrad growled threateningly.

"No light repartee, have you, old bean? There, there, we can't always have brains as well as beauty. What have we for lunch? Stew? How did I know? Elementary, my dear Watson - the smell of onions is unmistakable."

Även i annonssammanhang fungerade repliken. Bilden här intill visar en annons för kostymer, hämtad ur *The New-York Tribune* 14 maj 1921.

Och det är just i en annons som man kan spåra den första publicerade förekomsten av repliken, om än i parodisk form.

På senhösten 1901 publicerades i många engelska tidningar (bl a *Northampton Mercury* 15 november 1901) en annons för Charles Forde's Bile Beans for Biliousness. Denna påstådda universalmedicin hade varit på modet i ett drygt decennium och många trodde att den verkligen fungerade. Annonser för medicinen var ofta utformade som redaktionell text - det enda som avslöjade att det var en annons var att bokstäverna ADVT avslutade notisen.

Annonsen ifråga hade rubriken "Sherlock Holmes's Latest" och var utformad som en ren Holmesparodi. Här följer inledningen:

One winter's morning, a few years after my marriage, I was lying by my hearth, smoking a red herring, and nodding over the Encyclopedia Britannica, for my day's work had been a hard one. Since first meeting Shylock Combs my practice as a doctor had, as a matter of course, rapidly declined. My presentation clock had chimed 4.47 a.m., and I was in the act of blowing out the gas when I heard the clang of my front door speaking tube. Thinking it must be the milkman I went into the hall, opened the door, and, to my astonishment, Shylock Combs stood upon my step. "Ah, Potson," he said; "I hoped I should not be too early to catch you. I perceive the wind has changed round to N.N.E. by S.W. again." I was astounded, as he had not had time to observe the thermometer in my bedroom. He noticed my amazement and smiled that wonderful smile of his. "Elementary, my dear Potson," he said; "I observed the left-hand side of your moustache inclined about 47 5/8 degrees towards the west, and coming

as I did from Butcher-street I at once deduced from which quarter the wind was blowing."

Här hittar vi alltså redan hösten 1901 citatet "Elementary, my dear Potson". En tydlig parodi på den klassiska repliken. Men ingen rök utan eld, och ingen parodi utan något att parodiera. Var kom då citatet ifrån? Här kan vi bara spekulera, eftersom vi inte har några skriftliga bevis. Jag har heller inga exempel på användande mellan 1901 och 1909. Klart är dock att citatet spred sig både i England och USA, och på bred front i helt skilda sammanhang.

Ursprunget till citatet måste vara något som förenade USA och England. Och det fanns bara en stor succéartad Holmesföreteelse som omfattade båda världsdelarna. Det var ingen bok, det var inget som stått i tidningen. Det var

William Gillettes pjäs *Sherlock Holmes* från 1899. Den hade under 1901 spelats i London. Det är därför inte märkligt att den användes i en engelsk annons samma höst - pjäsen hade då setts av mängder av engelsmän. I takt med att pjäsen drog fram över USA och Europa under de första decennierna på 1900-talet influerade den alltmer människors uppfattning om Sherlock Holmes. För många teaterbesökare blev pjäsens mästardetektiv mer äkta än motsvarande figur i originalberättelserna. Deerstalkern och den böjda pipan blev förknippade med Holmes tack vare pjäsen. Professor Moriarty hade tidigare bara figurerat i en enda novell, men blev här etablerad som den store förbrytarkungen. Och det är inte otroligt om även det berömda citatet härstammar därifrån.

I pjäsmanuset stod det skrivet att Holmes vid ett tillfälle skulle säga "elementary, my dear fellow". Men det var nog lätt hänt att även

denna replik, efterhand som föreställningen blev alltmer inarbetad, fick avslutas med "my dear Watson", en fras som förekom på flera andra ställen i pjäsen.

Med största sannolikhet var det därför genom den talade repliken som frasen myntades och det skedde i så fall på ett eller annat sätt tack vare William Gillette. Conan Doyle hade skapat Sherlock Holmes som figur, men det är ingen tvekan om att det var Gillettes succé som gjorde honom till en av världens mest välbekanta symboler. Det är elementärt, min käre Watson.

"Very Elementary, My Dear Watson"

Men often marvel at the manner in which our salesmen seem to sense the pattern and style preferences of our customers.

And credit them with a power of deduction which is, after all, but an applied type of observation.

Take our Exeter model suit as a case in point.

We've learned from observation that it is the preferred model of collegians, alumni and well-groomed men in general.

They like it for its English style—and for its very natural lines. Shown in a variety of smart fabrics—and especially in the \$40 to \$60 ranges.

Straw Hats matching the style, quality and value standards of these stores. Sennits, Splits, Bangkoks, Panamas, Balilukes—\$3 to \$15. Special attention is directed to the \$3 to \$7.50 ranges.

Weber and Heilbroner

CLOTHIERS, HABERDASHERS AND HATTERS

*241 Broadway	*42nd and 5th Ave.	150 Nassau
345 Broadway	*44th and Broadway	20 Cortlandt
775 Broadway	1363 Broadway	*30 Broad
*1185 Broadway	*Clothing at these stores.	

*381 Fulton St., Borough Hall, Brooklyn   *800 Broad St., Newark

Skandale i Aalborg

Af Thessa Jensen

Skandale på Aalborgs Galopbane: Silver Blaze løbet ramt af mysteriøs fejlstart

Ja, sådan kunne Ekstrabladets overskrift have lydt efter at årets Silver Blaze Sweepstakes var afviklet. Man kunne endda forledes til at tro, at Professor Moriarty selv kunne have haft en finger med i spillet – især fordi det var hesten *The Professor*, som viste sig at være årsagen til omstarten. Hesten var bakket ud af startboksen, da disse blev åbnet.

Hvorom alting er, så var hestene allerede inde i første sving, inden meddelelsen om omstart blev givet gennem højtalerne. Det var tydeligt, at der herskede forvirring i feltet om, hvorvidt løbet var stoppet eller ej. En af favoritterne, *Chelsea Mick* med Sabina Gammelgaard, valgte da også at gennemføre løbet. Bagtanken var, at afbrydelsen kom for sent. Lige lidt hjalp det. Løbet blev genstartet og *Chelsea Mick* udgik. I anden omgang lykkedes det at gennemføre uden videre forhindringer – og Sherlock Holmes Klubbens medlemmer kunne flokkes om den endelige vinder, *Stars Pride* med Emilia Hvitved Pedersen. Emilia fik overrakt vandrepokal og blomsterbuket, mens *Stars Pride* gjorde alt for ikke at stå stille nok til et billede.

Efter denne noget oprivende start faldt der lidt ro over den lille flok fra Sherlock Holmes Klubben, som var mødt op i VIP-loungen på Aalborg Galopbane. Loungen ligger lige ud for målstregen, og en lille trappe fører ned til banen og den lille plads, hvor vinderhesten hyldes.

Selve loungeområdet var blevet bygget om siden sidste år og bød nu på luftige og lyse lokaler med direkte udgang til en balkon, hvorfra hele banen kunne overskues (og der kunne tages en smøg uden at resten af gruppen skulle forlades). Vejret bød på en perfekt sensommeraften, solskin og varme – og restaurantens buffet bød på

rigelige mængder mad mellem de to løb, som klubbens medlemmer var kommet for at overvære.

Professor Moriarty Memorial bød heldigvis ikke på flere overraskelser, og vinderen, *Laserline* med Anders Bager, kunne i god ro og orden modtage vandrepokal og blomsterbuket. Dog prøvede hesten igen at undgå fotografering.

Til den efterfølgende reception i VIP-loungen blev der budt på champagne, lidt snacks og et lille indblik i

den verden, som hesteløb er. Historier fra dengang, løbene blev indstiftet af Henry Lauritzen, galopbanens og Sherlock Holmes

Klubbens historie blev genfortalt. Det var tydeligt, at både hesteejerne og galopbanens ledelse opfatter Sherlock Holmes Klubben som en del af en fælles historie og kultur.

Til slut spurgte en af hesteejerne, om klubben var leveringsdygtig i to navne til hans nyeste føl. Efter kort rådslagning blev klubbens medlemmer enige om *Irene Adler* til hoppeføllet, som var en smule temperamentsfuldt, og *Colonel Sebastian Moran* til det lidt mere rolige hingsteføl.

Mycroft var oppe og vende som en mulighed, men blev dog nedstemt, bl.a. med henvisning til at en galophest gerne skulle være lidt mere temperamentsfuld end Mycroft Holmes plejer at være.

Herefter skulle historierne bag Irene Adler og Colonel Moran fortælles til hesteejeren, og hvem ved? Om to år kan vi måske stå og heppe på Adler og Moran, som kæmper om, hvem der får mulen først over målstregen?

Fotos © Ole Hindby (26/08/13)

En sigersonsk rejse til Minneapolis

Af *Palle Schantz Lauridsen*

"Er Sherlock Holmes en virkelig person? Eller en fiktiv?"

Det var Leslie Klinger, ham med *The New Annotated Sherlock Holmes*, der stillede spørgsmålet. Han holdt festtalen ved konferencen *Sherlock Holmes through time and place* i Minneapolis i august 2013.

Konferencen var arrangeret af The Norwegian Explorers of Minnesota, den lokale Sherlock Holmes-klub. Klubbens navn henviser selvfølgelig til Holmes' bemærkninger i *Empty* om den norske opdagelsesrejsende Sigerson.

Der var meget gråt hår og mange erfarne, amerikanske sherlockianere i Minneapolis; men det var ikke hverken pensionister eller amerikanere det hele. Den yngste deltager var 12 og hed Søren. Han var også med på den forrige konference – for tre år siden; der var yngre kvinder, hvoraf mange var kommet til Holmes via *Sherlock* og Benedict Cumberbatchs kindben. Amerikanerne blev suppleret med canadiere, indere, briter, en enkelt schweizer og en ikke ukendt, yngre svensker. Samt Deres udsendte fra København og en amerikansk atomfysiker, som boede i Valby, da han arbejdede på Niels Bohr Institutet. I 1951.

Inden konferencen gik i gang, havde jeg mulighed for at besøge verdens største Holmes-arkiv, The Sherlock Holmes Collections ved The University of Minnesota. Jeg havde på forhånd spurgt, om de ville kigge efter dansk og norsk materiale fra tiden før 1. Verdenskrig, og håbede, der bare var en smule.

De kom med en hel bogvogn. Der var alle Jerndorff-Jessens gamle oversættelser, også *alle* 92 hæfter i Gyldendals 10-øres udgave fra 1905-1907 og meget mere. Og så lå der en kopi af nogle breve fra Arthur, Touie og Mary Conan Doyle til den norske oversætter, Elizabeth Brochmann. Brevene kan være med til at forklare, hvorfor der ikke kom en dansk oversættelse af *The Return of Sherlock Holmes* i tilknytning til den britiske udgave i 1905: Conan Doyle og Brochmann var bekendte, og han gav hende lov til at oversætte *The Return*. Det var nok også derfor Jerndorff-Jessen kun fik oversat en enkelt af historierne ("Mordet i Abbey Grange", *Illustreret Familie-Journal*, nr. 48-51, 1904), og at der først udkom et dansk udvalg af historierne fra *The Return* i 1916 – udgivet af den københavnske afdeling af det norske forlag, Brochmann udgav på.

Men tilbage til konferencen. Hvilke farver bliver der brugt i Conanen for at få bringe læseren i den rigtige

stemning? Det var et af de spørgsmål, vi fik besvaret; men det var langt fra det eneste.

Vi fik også at vide, hvilke lande Holmes kunne have besøgt, mens han var forsvundet, og hvor i London man helt præcist kunne forestille sig, at Arthur Cadogan West blev smidt ned på togvognen i *Bruc*.

Og det fortsatte. Hvilke glæder og sorger har man, når man som samler går efter at skaffe sig De Hellige Skrifter på alle sprog? Når man via en japaner bliver sat i forbindelse med en tysker, der på Nationalmuseet, det i København, opdager, at *Houn* findes på grønlandsk? Hvordan så underverdenen ud i 1895 i London, og hvordan foregår optagelserne til *Sherlock*? Var Holmes up to date med sin tids retsmedicinske videnskab, hvad hedder Mattias Boströms datter, og hvordan kunne hele to svenske forlæggere i 1891 få ideen om at oversætte *Four*? Hvordan ville Holmes fungere i verden af i dag, og hvad kan sherlockianere gøre for at føre yngre generationer tilbage til de hellige skrifter, når de unge undrende spørger: "Findes det også på bog?", når de har set Robert Downey Jr., Benedict Cumberbatch eller Jonny Lee Miller som Holmes?

Konferencen sluttede med en fantastisk opførelse af et af de mange radiospil, der blev sendt i USA i årene mellem 1930 og 1948. Manuskripterne ligger på arkivet, og opførelsen var komplet med sækkepibe, lydeffekter og de gamle reklamer for vitaminer og forkøleelsesmedicin.

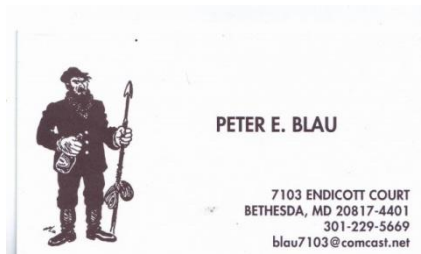
Der var også årsmøde i The Friends of the Sherlock Holmes Collections, hvor en vis Dr. Lauridsen, som værterne venligt kaldte ham, fortalte om de opdagelser, han havde gjort i danske arkiver – og i arkivet i Minneapolis. Den eneste indvending kom, da han insisterede på, at der i virkeligheden aldrig havde fandtes nogen, der var konge af Skandinavien, sådan som det ellers fremgår af *Scan*. "Det er jo mig", lød det fra en oprørt herre. Bagefter overrakte han Dr. Lauridsen sit visitkort med investituren fra BSI: The King of Scandinavia!

De ældre sherlockianere forhørte sig hos Deres udsendte om, hvad Bjarne Nielsen går rundt og laver ("He won the Danish Lottery, didn't he?"), for de savnede ham ved fødselsdagsweekendens

arrangementer hos BSI i New York. Peter E. Blau, Black Peter, spurgte, om undertegnede var i slægt med Henry Lauritzen.

Henry havde nemlig uopfordret tegnet Black Peter, som Blau stadig har på sit sherlockianske visitkort, men selvom Henrys investitur var The Royal Family of Scandinavia, måtte svaret blive nej.

Det var det ikke på Leslie Klingers spørgsmål: "Er Sherlock Holmes en virkelig person? Eller en fiktiv?". "Ja!" lød det fra forsamlingen. ●

At overbevise de vantro

Sherlock Holmes og deduktionens kunst

Af Thessa Jensen

"You have not observed. And yet you have seen."
A Scandal in Bohemia

Dr. Watsons optegnelser om Sherlock Holmes' bedrifter har gennem årene ikke kun medført lovprisninger. Gentagne gange kritiseres Holmes for, at han beskriver sin metode som en 'science of deduction', deduktionens videnskab. Jeg vil i det følgende ikke gå nærmere ind i kritikken, men i stedet fokusere på, hvorfor Holmes slutningsproces så sandelig er deduktion, samt påvise, at deduktion ikke skabes ud fra et tomrum, hvilket nogle af hans kritikere synes at glemme.

Udgangspunktet for analysen vil være dr. Watsons beretning om Silver Blaze. Galophestens formodede bortførelse og det tilsyneladende mord på hestens træner viser med al tydelighed, hvordan Holmes arbejder sig frem imod den rigtige slutning. Samtidig er beretningen et eminent eksempel på dr. Watsons fortællekunst. Men mere herom senere.

Hvordan er det så, at Sherlock Holmes når frem til sine slutninger? Hvilke tanker og overvejelser synes der at ligge bag denne proces? Og hvad er forudsætningerne for at nå frem til det rigtige resultat?

Spørger vi ham selv, så kalder han sin metode deduktion og sine slutninger for de eneste logiske, når alle andre muligheder er blevet elimineret – uanset hvor usandsynlige resultatet så end måtte se ud.

En deduktion er en slutning fra det generelle: der er sket et mord! – til det specielle: morderen er den mistænkte med et motiv og en mulighed for at begå mordet.

Grundet Holmes' store erfaring med det kriminelle sindelag har han nemmere ved at finde frem til eventuelle mistænkte. Ligeledes burde deduktion vise, hvilke andre hændelser der kan forventes, når en given situation er indtruffet.

I forbindelse med mordet på Silver Blazes træner, John Straker, og hestens forsvinden, forventer Holmes, at hesten efter varetægtsfængslingen af den mistænkte, Fitzroy Simpson, hurtigt vil blive genfundet. Enten fordi den fængslede slet ikke havde til hensigt at bortføre hesten, hvorfor hesten burde findes i det ellers øde moseområde, eller fordi den fængslede ville afsløre opholdsstedet af hesten. Intet af dette sker.

Mens politiet fortsætter med at prøve at finde flere beviser for den anholdtes skyld, og dermed bibeholder rammesætningen om et mord og en bortførelse, forstår Holmes, at den grundlæggende hypotese må antages at være forkert, da følgerne ikke svarer til forventningerne.

Holmes udtaler således: "It is one of those cases where the art of the reasoner should be used rather for sifting of the details than for acquiring of fresh evidence." Med andre ord indser Holmes, at rammesætningen for sagen er forkert. At

de eksisterende beviser ses med udgangspunkt i en forkert hypotese.

Den oprindelige slutning, mord og bortførelse, sker ud fra følgende tankegang: Den forefundne situation, en dræbt træner og en forsvunden hest, leder via induktion (fra det specielle til det generelle) til en antagelse om et mord og en bortførelse. En mistænkt, som flere af beviserne synes at pege mod, fængsles, hvorefter politiet arbejder videre ud fra den overordnede hypotese.

Holmes søger ikke umiddelbart efter nye beviser, men derimod efter en anden måde at se de eksisterende beviser og fakta på. Det vil sige, at Holmes foretager en ny rammesætning, en *reframing*, af den oprindelige situation.

En sådan reframing kræver ikke bare en stor erfaring, men desuden en anderledes kreativ tankegang. Reframingen, som kan kaldes 'a leap of faith' tager udgangspunkt i det forefundne, men tager viden og erfaringer med ind i dannelsen af nye hypoteser. Denne form for tænkning kaldes abduktion. Begrebet bliver første gang brugt af Julius Pacius, en juraprofessor i 1500-tallets Heidelberg, og bliver første gang

udførligt beskrevet af Charles Sanders Peirce (1839-1914).

Mens både deduktion og induktion tager udgangspunkt i det kendte – en given situation og en given hovedregel – 'gætter' abduktion sig frem til en hovedregel via givne elementer i situationen. Abduktion finder således frem til det, som endnu ikke er givet, og er dermed grundlaget for enhver form for innovativ tænkning.

I sagen om Silver Blaze fremlægger dr. Watson de givne fakta og beviser for læseren, idet han genfortæller den samtale, som han fører med Holmes på vej ud til gerningsstedet. Holmes har brug for at se de faktiske forhold for at kunne gennemføre abduktionen, idet de givne fakta ikke er fyldestgørende.

Her demonstrerer dr. Watson en anden vigtig evne, som Holmes er i besiddelse af: evnen til at erkende, hvilke oplys-

ninger og hændelser rent faktisk er vigtige i forhold til at opklare sagen. Alle de fakta, som han henleder opmærksomheden på, har været kendt af politiet: hunden, som ikke gøede; regningen på kjolen i den dræbtes lomme; fårene, der haltede. Tilsyneladende er der tale om uinteressante informationer, som ikke giver mening i forhold til den forsvundne hest og den dræbte træner. En fejl, fordi læser og politi er fanget i den oprindelige rammesætning.

Holmes er derimod en ekspert, der via sin erfaring og sin viden samt ikke mindst sin kreative tænkemåde kan opstille flere forskellige hypoteser og gennem de mønstre, som han arbejder med, kan finde frem til den eneste rigtige, uanset hvor usandsynlig den måtte forekomme ved første øjekast.

Er der så tale om deduktion eller er det 'kun' abduktion, som mange af Holmes' kritikere påpeger? Ud fra ovenstående og et utal af andre eksempler, som dr. Watson har givet os, er der helt klart tale om deduktion. Abduktion kan i sin reneste form aldrig komme med den endelige bevisførelse. Dette er kun muligt via deduktion, hvor der opstilles den generelle regel, den overordnede rammesætning, som så er med til at forklare den foreliggende situation samt de deraf følgende senere hændelser.

Er der tale om rent gætværk? Aldrig! Abduktion kræver en stor erfaring og en endnu større viden, samt en måde at kunne indleve sig i en given situation og en given person, som intet har at gøre med at 'gætte sig frem'.

Tager Holmes fejl? Selvfølgelig gør han det. Holmes er et menneske, ikke en maskine, hvor meget han end ønsker at se sig selv som en sådan. Han indrømmer mere end én gang, at han har taget fejl, men han kan herefter gennemtænke situationen og finde frem til den rigtige slutning – netop fordi han kan se, at han har fejlet og hvorfor han har gjort det.

Når han frem til den eneste korrekte løsning, når alle andre mulige løsninger er elimineret? Ifølge kritikerne gør han ikke altid dette, da der altid kan findes andre mulige løsninger, som han ikke synes at tage i betragtning. Hertil kan det siges, at kritikerne på dette punkt netop gør sig skyldige i at overse, at deduktioner ikke finder sted i et vakuum. Holmes opklarer forbrydelser. Disse involverer ofte en menneskelig faktor, som ikke altid lader sig forklare via logik. Hvor meget, Holmes end vil kvie sig ved at skulle indrømme dette, så skyldes hans korrekte slutninger mere end én gang, at han kender det menneskelige sind og dennes afgrunde bedre end de fleste andre mennesker. Han kan tage disse ting med i sine overvejelser og på denne måde udelukke andre mulige hændelsesforløb, samt forklare og argumentere for lige netop den bevisførelse, han ender med at fremlægge for læseren.

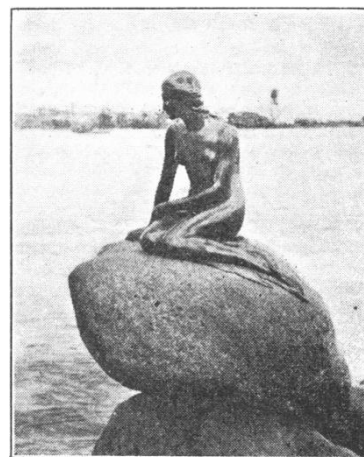
Lad os slutte med at vende tilbage til citatet, som indleder denne artikel. Dr. Watson giver med sine beretninger et meget klart billede af, hvordan Holmes arbejder – uanset hvad Holmes måtte mene om sin Boswell og dennes skrivelser. Watson fremlægger fakta og selve situationen, så læseren kan danne sig sit eget billede. Og når kritikerne så stadig ikke kan se, at Holmes arbejder videnskabeligt deduktivt, tjaja, så er der måske tale om, dette: "You have not observed. And yet you have seen."

I anledning af fejringen af Den Lille Havfrues 100-årsfødselsdag tidligere i år bringes her en lille skriftlig godbid som kan have været medvirkende til statuens verdensberømmelse.

I 1935, da BSI var ét år gammelt, modtog Christopher Morley, BSI's far, et postkort fra vennen William S. Hall, en af deltagerne ved det ærværdige selskabs fødsel. Det var Hall der havde tegnet det portræt af Mesteren som pryder eller misklæder forsiden af sidste nummer af *Sherlockiana*.

I klummen *Trade Winds* i *The Saturday Review of Literature* den 20. April 1935 skrev Morley under pseudonymet P. E. G. Quercus dette:

"Another delightful message from abroad comes from Mr. W. S. Hall who has been visiting the Scandinavian bookshops and writes full of enthusiasm. He sends a picture postcard of the prettiest sculpture we have ever seen – a bronze sleek Mermaid sitting on a rock in Copenhagen harbor. It is called *Den lille Havfrue* – which we suppose

means the little harbor maiden? The S. R. L. Mermaids have added it to their collection of Undines."

"I hear of Sherlock everywhere..."

siger Michael Skov Lambek

Jo Nesbø: *Doktor Proktor og det Store Guldrøveri!* – Forlaget Alvilda: Kr. 199,95.

Visse læsere af *Sherlockiana* vil måske nok nikke genkendende til Jo Nesbø fra hans Harry Hole-krimier; men de sherlockianere, der har børn, evt. lidt ældre sherlockianere med børnebørn, vil også kende ham som forfatter af de vidunderligt underholdende børnebøger om Doktor Proktor! (Også kendt som ham med Pruttepulveret).

I denne fjerde bog i serien skal vor helt, verdens mindste dreng, den rødhårede Bulle, opklare det Store Guldrøveri i Norge (af én guldbarre; beholdningen er mindsket lidt med årene), og til det formål iklæder han sig naturligvis

tweedfrakke og tweedhue, for, som han siger: "Ordentlige detektiver skal have en forklædning og et hemmeligt navn, ikke sandt?"

Så Bulle kalder sig selv for *Sjør!* og sin kumpan Lise for *Kålms!* tilsammen bliver de jo så: *Sjør!* og *Kålms!* Anbefales varmt til sherlockianere i alle aldre.

Hvem ejer Sherlock Holmes?

Af Palle Schantz Lauridsen

I USA kører der en retssag om rettighederne til Sherlock Holmes-universet. Holmes-kenderen Leslie Klinger har stævnet Conan Doyles arvinger i *The Conan Doyle Estate* for uretmæssigt at kræve betaling, hvor gang nogen vil bruge elementer fra Holmes-universet i film, på tv og i nye bøger. Klinger vil have rettens ord for, at Holmes tilhører verden – og ikke nogle fjerne slægtninge til Sir Arthur.

Leslie Klinger er en af verdens mest kendte sherlockianere. Det er ham, der har udgivet den sherlockianske bibel, *The New Annotated Sherlock Holmes*, og ham, der har skrevet bogens talrige noter. Han fortæller i forordet om sherlockianeres "milde fiktion" om, at Holmes og Watson var virkelige personer, at Watson skrev historierne, og at Conan Doyle var Watsons litterære agent. I juraens verden går den slags ikke. I retssagens akter er Conan Doyle forfatteren, og Holmes og Watson lever "fiktive liv". Man kan ikke være sherlockianer i retssystemet.

Conan Doyle havde ikke rettighederne til sine egne historier fra starten. Love om ophavsret var først ved at blive bragt til verden. Det var lidt forskelligt, hvornår verdens lande tilsluttede sig den internationale aftale om kunstneriske rettigheder; den, der hedder Bernerkonventionen. I Danmark trådte loven i kraft i 1904.

Conan Doyle døde i 1930, og i de fleste lande udløber rettigheder 70 år efter forfatterens død. Så siden udgangen af år 2000 har Holmes tilhørt verden. Bare ikke i USA, hvor reglerne er anderledes: Alle værker, der er udgivet før 1923, er frie. De er i *public domain*, som det hedder. For værker der er udgivet mellem 1923 og 1978 gælder, at rettighederne vedvarer i 95 år.

10 af Holmes-historierne blev først udgivet i USA efter 1923, så de er beskyttet af copyright i USA; konkret drejer det sig om 10 af de fortællinger, der blev samlet i *The Case Book of Sherlock Holmes*. To af fortællingerne, *Maza* og *Thor* udkom i USA inden 1923. De to historier er i *public domain*, men resten af historierne i *The Case Book* er det ikke. Det gælder fx vores præsidents investiturfortælling, "The Blanched Soldier". Den udkom i 1926 og bliver først fri i 2022. De sidste to fortællinger, "The Veiled Lodger" (vores ærespræsidents investiturfortælling) og "Shoscombe Old Place", bliver fri 1. januar 2023.

Det er der egentlig ingen problemer i, og Leslie Klinger anerkender, at de 10 fortællinger er ophavsretsligt beskyttede. Problemet er, at rettighedsindehaverne, The Conan Doyle Estate, mener at have rettigheder til meget mere end de 10 fortællinger. De mener nemlig, at de har rettighederne til alle Holmes-elementer – til personer og deres egenskaber. Også, selvom elementerne i den grad kendes fra historier, der går tilbage *Stud* fra 1887.

Det er ikke svært at forstå, hvorfor de har den holdning. Der er penge i den, og arvingerne har indtil nu taget sig betalt for rettighederne – Warner Bros. har betalt for at få lov til at lave deres to film, BBC har betalt for *Sherlock*, og CBS har betalt for *Elementary*, for bare at nævne nogle aktuelle eksempler.

Men nu har Klinger altså anlagt sag. Han fik nok, da The Conan Doyle Estate ville have penge i forbindelse med en bog med nyskrevne fortællinger, han ville udgive i samarbejde med Laurie R. King. Boet truede: Hvis bogen blev udgivet, uden at de havde fået penge for rettighederne, ville de gøre deres til, at de store distributører – Amazon og sådan nogle – ikke solgte den.

For og imod Klingers argument er, at langt de fleste af de 'elementer', der hører til Holmes og universet omkring ham er beskrevet i de fire romaner og 46 noveller, der er i *public domain*. I et bilag til sagens akter, Exhibit A, som det hedder, opregner han en lang række personer, der optræder i de frie fortællinger: Baker Street Irregulars, Mycroft, Lestrade, Mrs. Hudson, Irene Adler, Moriarty, Moran. Og han opregner 19 træk ved Holmes og seks ved Watson, som også blev lagt fast i de frie historier: Holmes er en enspænder, han er på stoffer, han deducerer, han bor i Baker Street. Nå ja – og han ryger. For nu at nævne nogle af dem. Watson har været ved militæret, hvor han blev såret – og han er kraftigt bygget og har et lille overskæg. Klingers overordnede argument er, at Holmes og Watson er fuldt beskrevet i de fire romaner og 46 noveller, der udkom før 1923.

Deres karakteristika er på plads, ligesom det, han kalder Sherlock Holmes historie-elementerne, er det. Han indrømmer, at der i de sidste 10 fortællinger indgår hændelser, som ikke er skildret tidligere. Fx nævnes det i *Suss*, at Watson spillede rugby som ung; men det definerer Klinger som en hændelse og ikke som et karakteristisk træk ved Watson.

Omvendt hævder arvingerne, at Holmes og Watson først blev fuldt udviklede som personer, da Conan Doyle havde sat det sidste punktum i den sidste fortælling. De mener, at alle de sidste 10 fortællinger viser aspekter af hans personlighed og baggrund som yngre. Historierne griber tilbage i Holmes' og Watsons tidlige liv – det liv, der også er skildret i nogle af de første historier. Af respekt for personernes samlede udvikling mener arvingerne derfor, at de bliver nødt til at kontrollere, at andre bruger dem rigtigt. Og de mener selvfølgelig, at de skal have penge fra folk, der i kommercielt øjemed fortæller historier om Sherlock. Også selvom han bare spiller violin, deducerer og gør andre ting, som han gjorde allerede i 1887.

Der bliver afsagt dom i sagen i den nærmeste fremtid. *Sherlockiana* følger udviklingen. ●

Sagens akter ligger på hjemmesiden www.free-sherlock.com.

Min Tante Claras Meriter

(*We Never Mention Aunt Clara*, by Willis & Willis)

Fordansket/vansket af Svend Ranild
Fremført første gang 11. januar 1992 af
Sherlock Holmes Klubbens Blandede Kor

Om søndagen sang hun i kirke og kor –
en jomfru med stemme og krop.
Hun var smuk som en blomst, og med fuldendt gehor
ku' hun muntre den døveste op.
Pastoren forsøgte at få hende lagt.
Hun nægted' at lade sig ta'.
Men en lønlig belønning fik våbnene strakt.
Det var skødet til kirken han ga'.

Min Tante Claras meriter
fortjener at ties ihjel.
Hendes rygte er flosset og slidt å'
hun har vinket sin fortid farvel.

Da præsten en aften gav klokken et klemt,
gik Tante og han tæt-a-tæt.
Men da konen fik luret hvor hunden var gemt,
gav hun Tante en langtursbillet.
De sagde at glæden i byen var stor
da Tante forsvandt og drog bort.
Men i røklubben smed sig hver mand over bord,
og hos spejderne gik man i sort.

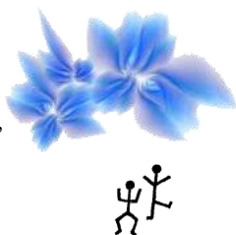
Min Tante Claras meriter ...

De tro'de hun hang på et rengøringsjob
med udtur i snestorm og regn.
Men som regel behøved' hun ikke stå op
for at skaffe til dagen og vej'n.
De spå'de et liv i en ussel pension
med sytten forsultede børn.
Men i går blev hun skilt fra sin femte baron
og er rede til endnu en tørn.

Min Tante Claras meriter ...

De sagde at døden er synderes løn.
Hun svared' at døden er vis.
Så hun valgte at gøre en dyd af sit køn
og at bade i guld og gin fizz.
De rene af hjertet skal arve vor Jord.
Det sker på forunderlig vis.
Men jeg tvivler på sandheden hver gang jeg glør
på min tantes palads i Paris.

Min Tante Claras meriter
fortjener at ties ihjel.
Hendes rygte er flosset og slidt å'
hun har vinket sin fortid farvel.

De mente kostumer af aske og sæk
var det hun fortjente at få.
Men for hver gang hun klær sig i maske og smæk,
får hun endnu en pels at ta' på.
Min mor sidder fast i de småliges kår.
Hun cykler på job til hun dør.
Men forleden fik Tante da hun fyldte år,
en Bugatti med seng og chauffør.

Min Tante Claras meriter ...

At arbejde Adler, det satser vi på.
I reneste ord er det sagt.
Men da Tante blev adlet, ku' alle forstå
at hun lå ned da bunden blev lagt.
Min tante er fulgt af skandaler og held –
en kvinde med det der ska' te'.
Men at hun skulle være *the woman* herself,
er det kun BSI der kan se.

Min Tante Claras meriter
fortjener at prises i sang,
og når stemmen er flosset og slidt, så
bli'r den afløst af glassenes klang.

*Hvad det var for en sang Irene sang, og hvilket navn hun
brugte da hun skjulte sig blandt kvinder, er – skønt det er
puslende spørgsmål – ikke hinsides det gættelige.*

Browne – citeret af Poe
– oversat af Svend Ranild

For et par somre siden var jeg med nogle venner på besøg i England. Vi havde sat os i hovedet, at vi ville se Dartmoor Hede, hvor Baskervilles hund i sin tid huserede. En mørk og stormfuld dag nåede vi omsider ned til den bundløse mose, men der var en stente, en slags gitterværk, man først skulle overskride, inden man havnede indenfor i helligdommens reservat.

Der stod et skilt ved stien ned til mosen, og jeg gik hen og læste indskriften.

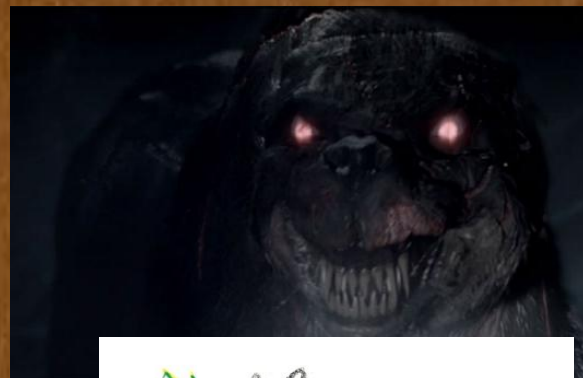
Formaningen til de vejfarende lød således: *Hunde skal holdes i snor.*

Jeg tænkte: Ja her har vi så det, man kalder det virkelige liv. Den klamme, den sumpede realisme. Dette er pedanternes, dette er pædagoger- nes røst. Nu mangler vi kun fantasien. Nu gælder det, tænkte jeg, om at slippe hundehene løs. Ellers har det hele jo været forgæves, og mit liv bare et væv af løgne. Derfor råbte jeg så indtrængende jeg kunne: Søren, kom så med hundene.

Gå ikke glip af denne bog! - Alvin Andersen ●

Således inspireret kan det være på sin plads med en synliggørelse af bæstet, så her på denne plads blomstrer et lille potpourri af baskervillehunde. En af dem - det skal ikke røbes hvilken - blev tegnet for 25 år siden af en meget ung Elena Ranild.

Sherlockiana
er sat med
Baskerville